

Mulgi mälumäng „NELLÄS“ 18.11.15 Tõrva kultuurimaja

1. TÄHELEPANU! VIDEO (A.L.Ütsik)
Video küsimus(Video Tõrva kodulehelt)
https://youtu.be/JuBpfnw_6Q

Mis on Tõrva vanema osa keskseim hoone?

VASTUS Kõrtsihoone Tõrva kesklinn umbes 1928. aastal.

Esimesed teated Tõrva kohta pärinevad aastast 1834 mõisale kuulunud kõrtsihoone kohta, mis asus Valga, Pärnu, Tartu maanteede ristumiskohal. Algselt oli kõrts puitmaja, mis peale 1890. aastal toimunud põlengut maakividest ümber ehitati. Renoveerituna on Tõrva kõrtsihoone tänaseni säilinud ning seda peetakse üheks Tõrva linna sümboliks.

2. MULGI KEEL (A. Laande)
Tõlgi lause: Kana olli kikk kapstaloomakse ärä sabisten loomaslava siist.

Vastus: Kana oli kõik kapsataimed taimelava seest ära siblinud.

3. PILDIVOOR (P. Mänd)
Kes on pildil? (kirjuta ees- ja perekonnanimi)

Vastus: Imbi Umbleja, Tõrva Gümnaasiumi õpetaja, Tõrva Kultuurimaja ringijuht, kuuenda Mari Kulli nimelise preemia laureaat, juhatab Tõrvas naiskoori, poistekoori, segakoori, segaansamblit ja mudilaskoori.

Allikas: <http://www.rahvakultuur.ee/?v=298&i=1960>,

<http://www.lounaleht.ee/?page=1&id=11295&print=1>

4. SPORT (E. Liiber)

Nimetage Eesti mitmekordne veteranide meister heidete alal klassis N 40 (kettaheide, kuulitõuge, vasaraheide ja odavise), kelle elukoht on Helme vallas Kirikukülas Põlda talus.

Valga linna lahtistel meistrivõistlustel kergejõustikus 28.08 2015 saavutas ta oma klassis NV II esikoha kolmel alal (kettaheide, odavise ja kuulitõuge).

Vastus: Marje Vahtre.

5. MULGIMAA AJALUGU ja ARHITEKTUUR (P. Mänd)

.... kujunemine on kestnud aastatuhandeid. Nimetagem vaid mõnda momenti. Umbes 12 600 aastat tagasi asus viimane jääserv ..... lõunapoolse kitsama osa alguse kohal. Edasi jää taganes põhjapoolse ja vabanenud aladel moodustus nn. Jää-..... Selle piirid ulatusid kuni Põltsamaani. Edasi toimus ..... põhjaosas maapinna kerkimine ja tänapäevase kuju võttis ..... umbes 10 000 aastat tagasi.

Millise loodusliku objekti tekkimist on selles tekstis kirjeldatud?

Vastus: Võrtsjärv

Allikas: <http://www.arumetsa.ee/index.php?id=62>

6. MUUSIKA (A.Pai)

Tõrvast on pärit koloratuursopran, kes alustas lauluõpinguid Tõrvas Maia Kala juhendamisel ning on lõpetanud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia 2007. aastal (prof. Mati Palmi kl.). Aastatel 2007–2009 osales ta Londoni Kuningliku Ooperi noorte artistide programmis. Ta on Eesti teatri aastaauhinna 2013 ja Helikunsti sihtkapitali aastapremia laureaat 2015.

2015.a esines ta Estonia Rahvusooperis, Iisrealis ja Prantsusmaal.

2016.a saab tema laulu nautida Estonia Rahvusooperis ooperites „Aida“ ja „Rinaldo“ Nimeta selle metsosoprani nimi.

Vastus 1: Monika-Evelin Liiv

Lisaks on ta õppinud laulmist Leedu Muusikaakadeemias ja täiendanud end Maria teatri noorte lauljate suveakadeemias Mikkelis (2005), samuti I. Gavrilovici, M. Acda, L.Gergijeva, H. Hölli, M. Cleva, V. Atlantovi ja J. Goldbergi meistriklassides. Ta on saavutanud II koha rahvusvahelisel lauluvõistlusel „Studio bel canto“ (2006) ja III koha Mart Saare lauluvõistlusel (2002).

Londonis laulis nimiosa Händeli „Julius Caesar“ (Cornelia) ning nimiosa Händeli „Rinaldos“. 2011. A laulis ta Costa Ricas Prokofjevi kantaati „Aleksandr Nevski“ ja Mozarti reekviemi Costa Rica Riikliku Sümfooniaorkestri saatel ning 2012. aastal Suzuki rolli Puccini ooperis „Madama Butterfly“ (Iisraeli Ooper). Metsosoprani partiid Verdi reekviemis esitas ta 2013. aastal Prantsusmaal Orchestre de Picardie'ga ja 2014. aastal Londoni Kuninglikus

7. LOODUS (O.Renno)

Mitmes kohas pääseb Mulgimaalt autoga üle Väikese Emajõe ja kuidas on nende ülepääsude kohanimed? – **kahes kohas: Pikasillal ja Jõevestes.**

7. ETTEVÕTLTUS; MAJANDUS (A.-L. Ütsik)

Maitse seda Säga –Aaviku mahetoodet ja arva ära, millega tegu. Tootes on kasutatud kahte maheaiasaadust.

VASTUS: kõrvitsa krõps ebaküdooniaga

9. MULK MUJAL (A.Pai)

See 1935.a sündinud endine näitlejatar määratleb ennast kui Pärnu mulk Helme kihelkonnast.

1957. aastal lõpetas Tartu Ülikooli kehakultuuriosakonna ning töötas Tõstmaal kehalise kasvatusõpetaja ja Pärnus treenerina. Tema „avastas“ Kaljo Kiisk, kes kutsus ta mängima filmi «Juunikuu päevad». Hiljem mängis filmides „Mis juhtus Andres Lapeteusega“, ja „Keskpäevane praam“,

1960. aastast on ta pühendanud kogu oma jõu ja energia erinevates ametites „Endla“ teatrile ning on seal kehastanud üle 80 rolli, esimeseks suurimaks rolliks oli nimiosa etenduses „Tuhkatriinu“.

Abistavaks vihjeks võib olla 35 aastat tema abikaasa - teatrimehes ja gurmaanist Endla näitleja, kes on avaldanud mitukümmend kokaraamatut, sealhulgas sari "33 toitu", aga lisaks ka „Kehva aja kokaraamat“, „Kalamehe köök“, „Korilase käsiraamat“ jne.

Kes on see Helmešt pärit vitaalne teatriproua – pane kirja nimi. Ainult õige perenimi annab vaid 1 punkti, täisnimi 2 punkti.

Vastus: Eha Kard

Viimased rollid: Proua Petrell (Lindgreni Vahtramäe Emil, 1990), Blanche Temple (Williamsi Orpheus allilmas, 1990), Amm (Strindbergi Erik XIV, 1990), Mõisaproua või Miina (C.R.Jakobsoni Arthur ja Anna, 1991), Kuninganna (Topeliuse Printsess Nobekeel, 1991), Proua Kõögertal (Tammsaare ja Karusoo Täieline Eesti Vabariik, 1992), Maggie (Frieli Lõikuspeo tantsud, 1992), Praostiproua (Wuolijoki Niskamäe naised, 1992), Proua Kihlbacke (Hauptmanni Rotid, 1993), Lensmani-proua (Lagerlöfi ja Aaloe Gösta Berlingi saaga, 1994), Donna Maria (Männi Nutikas eesel, 1994), Elts (Raudsepa ja Aimla Micumaerdi, 1995), Dorimene (Moliere'i Kodanlasest aadlimees, 1998), Armilda (Suumani Meil aiaäärne tänavas, 2000), Eeriku ema (Gailiti Karge meri, 2007).

10. MULGI KULTUUR (A. Laande)

Kuidas nimetati selliseid riideesemeid ja

kuidas neid kasutati?

Õige vastus 2 punkti,

ühe vastuse eest 1 punkt.

Vastus: Task või lahttasku. Köideti harilikult paelaga vööle, seeliku alla kinnituse kohale või seeliku peale.

11. VARIA (O.Renno)

Õhne jõe üks lõik voolab Läti piires. Kui pikk see vöörsile sattunud osa on ja kuidas lätlased seda nimetavad?

Vastus: ca 4 km; Ihne või Omulupe.

12. VANAD ESEMED JA ASJAD (E. Liiber)

Kuidas nimetatakse teie laudadel ringlevat

puidus ja vasest valmistatud eset?

Või millise tegevuse juures (milleks) seda kasutati?

Vastus: Pesukäsi, pesupesemise abivahend.

13. TÄHELEPANU! VIDEO (A.L.Ütsik)

<https://youtu.be/Aepi94S1Iig>

Küsimus: Mitu paati oli videol näha

Vastus: 1

14. MULGI KEEL (A. Laande)

Mes om kõvas´k?

Abilause: Niitmise aigu piap kõvas´k ikki käeperäst oleme.

Vastus: Luisk

15. PILDIVOOR (P. Mänd)

Mis on pildil ja mitmesse paika Euroopas täpselt sarnane skulptuur on püstitatud?
Figuri nimetus annab 1 punkti, õige asukohtade arvu nimetamine annab 1 punkti.

Vastus: Anrepi lõvi. Lõvi autoriks peetakse XIX sajandi esimese poole mainekat saksa skulptorit Christian Daniel Rauchi, kes töötas skulptuuri kallal 1823 – 1824.

Esimest korda valati kuju malmi 1826.a- see oli kavandatud kindral Gerhard von Sharnhorsti monumendi jaoks Berliini. Ka on sama lõvifiguur kindral Wilhelm von Horni haual Münsteris, kolmas asub Lüübekis ja neljas püstitati 1844. a Kärstna kabeli lähedusse rändrahnule kindralleitnant Reinhold von Anrepile.

Sama lõvifiguur on püstitatud neljas kohas: Berliinis, Münsteris, Lüübekis ja Kärstnas

16. SPORT (E.Liiber)

Nimetage Eesti tänavune meister vabamaadluse absoluutkaalus (85 – 125 kg), kes esindas Eesti Maaülikooli spordiklubi ning ühtlasi kaitses ka oma eelmist meistritiitlit. Ta on sirgunud Halliste vallas. Võistlus toimus Viljandi valla päevade raames Sultsi spordihoones 01.08.2015 a. 27.10.2015 a. saavutas ta Kritjan Palusalu mälestusvõistlustel kreeka-rooma maadluses teise koha, samuti tuli ta Soomes teiseks kreeka-rooma maadlusturniiril 10.01.2015. A.

Vastus: Kaarel Maaten.

17. Mulgimaa ajalugu ja arhitektuur (P.Mänd)

Mis hoone on pildil?

Vastus: Torupillitalu külalistemaja, asukoht Riidaja küla, Põdrala vald, Valgamaa
Allikas:

18. MUUSIKA (A. Pai)

Selle Õismäel sündinud mehe mulgi juured on Tõrva linnas. Üks tema emotsionaalsemaid esitusi oli ilmselt Tõrva Kirik – Kammersaalis 18.novembril 2006, kui saadeti igavikuteele tema vanaisa, kes oli teeninud Helme kihelkonna inimesi üle 50 aasta.

Ta on tuntud muusikalide tähena ning on osalenud nii Laulukarusselli kui ka Kaks takti ette võistlussaates. Laiemale üldsusele sai ta tuntuks ansambli Black Velvet solistina lauluga "17"

Ta osales ka TV3 populaarses telesaates "Su nägu kõlab tuttavalt" 2014. aastal ehk 3. hooajal, kus ta võitis kolmanda koha, olles esitanud suurepäraselt Nimeta selle 2001.a Valgetähe III klassi teenetemärgiga tunnustatud Helme Maarja koguduse endise pastori tütrepoja nimi.

Vastus: Lauri Liiv, kes on pikaajalise Helme Maarja koguduse õpetaja Valter Vaasa tütre poeg <https://www.youtube.com/watch?v=t2UuOJ6R2Es>

19. LOODUS (O. Renno)

Kus on Helme kihelkonna kõrgeim paik ja mitu meetrit üle merepinna ta küünib (± 2 m)?

Kärstna Kabelimägi, 137,5 m ümp.

20. ETTEVÕTLUS; MAJANDUS (A.L. Ütsik)

Veel mitte kaua aega tagasi peeti igas maamajas ka lambaid. Soki- ja kindalõng saadi ikka oma lammastelt. Villa aga enamasti enam kodudes 80 –ndatel enam ei kedratud, vaid vahetati villaveskis. Üks hinnatud villaveski oli ka Leebikus. Mis jõe vesi pani selle veski tööle?

VASTUS: Öhne jõgi

21. MULK MUJAL (A. Pai)

See 1931.a sündinud suurepärase huumorimeelega proua on kasvanud Helme lossis. Tema isa, Bernhard Säga, lõpetas Tartu Ülikoolis agronoomia eriala ja töötas Helme kodumajanduskooli ja põllumajanduskooli juhatajana, ema oli kodune proua. Mõlemad vanemad olid väga aktiivsed ühiskonnategelased Helmes ja Tõrvas. Ema tegeles naiskodukaitsega ja osales teatritegevusega ning esines Tõrva operetilavastustes.

Küsitud pianisti, kontsertmeistri ning muusikalise kujundaja nimi on tuttav lisaks tööle Estonias, Noorsooteatris ja Draamateatris paljude põlvkondade raadiokuulajatele just seetõttu, et ta on saatnud klaveril Vikerradios tootmisvõimlemist, hommikuvõimlemist ja tänaseni virgutusvõimlemist.

Vastus: Viive Ernesaks

Hetkel elab ta Läänemaal ja aitab harrastajaid MTÜ Peraküla Teatris

<http://vikerraadio.err.ee/v/virgutusvoimlemine/saated/aea2c677-b568-4406-9c2d-090b46d3830e/virgutusvoimlemine-t-martin-korv-viive-ernesaks>

22. MULGI KULTUUR (A. Laande)

Kuidas nimetatakse sellist ehet?

Vastus: See on prees.

23. VANAD ESEMED, ASJAD: (E. Liiber)

Kuidas nimetatakse seda väikest kotikest?

Vastus: Tubakakott.

24. VARIA (O. Renno)

NUTIKÜSIMUS (KOMBI):

- Seal põrkasid jaanuaris 2014 kokku kaks autot ja viis sõitjat viidi haiglasse.
- Selle mitteametliku harjutusplatsi pindala on 480 ha.
- Platsi katte all oli kuni 3,5 meetrit sügav vesi.
- See on Mulgimaa suurim sisejärv.

Vastus: Veisjärv.